

NADAL

EL NADAL DEL SEGLE XX

Un dels ingredients essencials del Nadal és la nostàlgia. Ens du inevitablement records d'infantesa, de tristesa si ens falta algú... Els que van viure el Nadal al segle XX -no fa pas tants anys!- ho posen de manifest, i destaquen un seguit d'aspectes d'aquesta celebració que avui són diferents: el caràcter central de reunió de tota la família que tenia la Missa del Gall, la importància del pessebre, la quasi absència de regals fins al dia de Reis... Hi ha dos elements comuns en totes les opinions que recollim en aquestes pàgines: era un Nadal essencialment religiós i notablement menys consumista. Convindria recuperar alguns dels valors d'aquell Nadal? TEXTOS: Daniel Romaní

“Nadal encès, Nadal trencat”

NÚRIA CARRERA
DEGANA DEL COL·LEGI OFICIAL DE TREBALL SOCIAL DE CATALUNYA

Tinc gravat el reclam d'un anunci que fa uns vint anys em va fer plorar -i com!-, l'any que el meu fill gran va marxar a Sud-àfrica: “*Vuelve a casa por Navidad*”. Va coincidir que era el primer Nadal després de la meua separació i sense ell, cada vegada que sentia aquella frase, era un vinga a bramar... I des de llavors, per a tota la família, és un vinga a riure cada vegada que ho recordem.

El Nadal com a ocasió per trobar-se i compartir no ha canviat, però sí que ha canviat l'espai natural per a la celebració: la família. Abans era la família i avui ho són les famílies, en plural i diverses. No només perquè acollim i vivim amb persones d'origens diversos, amb tradicions diferents, sinó també perquè avui els models de família i de convivència són variats. Els hàbits, les convencions socials i les llars han fet un gir.

Però la recerca del caliu, la suma i l'aliança es manté. Totes volem tornar “a casa”, sigui on sigui, per Nadal. I si cada dia és dur pensar en les persones que són lluny de casa per obligació, que han hagut de marxar empenyudes per situacions que suposen patiment -fam, pobresa, conflicte, repressió...-, encara ho és més saber que hi ha milers i milers de refugiats que avui no estem rebent i acompanyant com cal que tampoc podran tornar a casa. Nadal encès, Nadal trencat.

“Desgraciat!”

IMMA TUBELLA
DOCTORA EN CIÈNCIES SOCIALS
I CATEDRÀTICA DE COMUNICACIÓ DE LA UOC

Del vuit de desembre al deu de febrer, per a mi eren un parell de mesos màgics, en què acumulava tots els regals de l'any: sant, tíó, Reis, aniversari... Només em quedava pendent la mona, però no em venia gaire d'aquí perquè el meu padri era molt tradicional i m'enviava una garlanda amb ous durs i plomes de colors que en aquella època no sabia apreciar. De records, tots bons, en tinc molts. Vaig tenir una infància feliç. Descobrir els llums de Nadal, anar a donar la carta als Reis, els dinars familiars no gaire tradicionals, ja que als meus pares els agradava innovar; ara que hi penso, potser la meua afició per una cuina molt eclèctica em ve de família. Això sí, any rere any, tot i que ens proposàvem fermament fer esforços per no perdre la memòria, oblidàvem l'amanida d'escarola, que segons l'àvia era molt refrescant. Hi ha una anècdota que recordo de manera especial. Jo era molt petita i vam anar a la fira de pollastres i galls dindi de la rambla de Catalunya a comprar un indi. Viu, esclat. Quan el venedor va dir el preu, l'àvia, que estava acostumada a regatejar al mercat de la Bisbal, va exclamar: “Desgraciat!” Aquesta expressió no és cap insult a l'Empordà, simplement una exclamació de sorpresa, fins i tot d'admiració. Però el venedor no era empordanès i s'ho va prendre molt i molt malament. I jo vaig passar molta vergonya.

“El tíó només cagava regals petits i llaminadures”

SÍLVIA SOLER
ESCRITORA

Trobo tres diferències entre el Nadal d'abans i el d'ara. La primera és que el d'abans tenia sentit religiós: la nit de Nadal tota la família anàvem a la Missa del Gall i, després, fèiem el ressopó. La segona és que hi havia dues o tres varietats de torró, no vint-i-cinc, res de torró de cervesa i xocolata amb patates xips. La tercera és que el tíó només cagava regals petits i llaminadures. Per als regals importants, calia esperar al dia sis de gener. I ho fèiem sense protestar! (la importació de tradicions no estava ben vista). Per anar a veure la cavalcada dúiem fanalets amb una petita espelma a dins. Si bufava tramuntana podien passar dues coses, que l'espelma s'apagués una vegada i una altra o que la flama toqués el paper i el fanalet s'encengués. A la plaça hi havia un avet gegantí -de veritat- guarnit amb llumets de colors. L'endemà ens posàvem el batí damunt del pijama -a casa els avis hi feia fred- i corríem cap al menjador. Damunt de la taula hi havia els regals i, durant una estona, només se sentia la fressa dels papers estripant-se i les exclamacions d'alegria.

Creadors de festa

JOSEP FORNÉS
ANTROPÒLEG, DIRECTOR DEL MUSEU ETNOLÒGIC DE BARCELONA
I MUSEU DE CULTURES DEL MÓN

Em va tocar ser jove en el postfranquisme de la dita transició democràtica, quan encara no s'havien generalitzat expressions com *implementar*, *civisme* o *gentrificació*. La gent corrent creàvem noves festes de carrer, els ajuntaments encara no havien regulat la creació i les indústries culturals no havien posat preu a la cultura. Llegíem el *Costumari català* de l'Amades i l'aplicàvem com sabíem i podíem al nostre barri, al nostre poble. Els grallers de Gràcia vam inventar les Albades del Matí de Nadal. Sortíem fent sonar gralles i timbals pels carrers tocant nadales amb una colla que desplegava un llençol on el veïnat anava tirant des dels balcons tot l'excident de menjar: torrons, neules, llaunes de tonyina... Encara recordo en Jaume Pintanel fent caure un pernil des del balcó de l'Ajuntament de Gràcia! Convidàvem tothom al Sopar dels Innocents a la Cooperativa de Teixidors a Mà el dia 28 de desembre. Erem cada any més d'un centenar d'*innocents* a celebrar la festa en comunitat. La nit de Reis els joves del grup Pamipipa fèiem una peculiar comitiva de Reis, però els tres reis eren el Blau, el Vermell i el Verd, que anaven a l'envelat de la plaça del Diamant, on es feia la fira de joguines. I ara diem: “Glòria!... si és que hi ha déu a les altures, i deixeu en pau els creadors d'utopies, perquè encara hi ha a la Terra dones i homes de bona voluntat”.

